Notitie Visie cultureel erfgoed

Aan: Raad
Van: Wouter van den Berg
Datum: 18 januari 2023

Naar aanleiding van de bespreking van de Visie cultureel erfgoed in het Ronde Tafel Gesprek (RTG) op 13 januari 2023 heeft wethouder Wouter van den Berg toegezegd u nader te informeren over welke acties zijn gepland om de basis op orde te krijgen voor wat betreft de taken binnen team Ruimtelijke Ontwikkelingen. In deze notitie worden deze taken beschreven en wordt voor zover mogelijk daar een planning voor gegeven. Daarnaast wordt in deze notitie ook beschreven welke andere activiteiten op het gebied van cultureel erfgoed zijn gepland en geven we ook een reactie op de inspraakreactie die de heer Kroes voor deze RTG schriftelijk heeft ingediend.

De acties die in 2023 en 2024 zijn gepland:
1. Aantrekken nieuwe medewerker
2. Toegankelijk maken cultuurhistorische waardenkaart
3. Actualiseren monumentenbestand
4. Beheer gemeentelijke collectie (beheer- en onderhoudsplan)
5. Uitbreiden erfgoededucatie
6. Onderzoek Houtens Museum
7. Opzetten revolverend fonds
8. Leidraad verduurzaming monumenten
9. Commissie Ruimtelijke Kwaliteit
10. Overige geplande acties

Onderstaand wordt hier nader op ingegaan.

Ad 1. Aantrekken nieuwe medewerker
Momenteel is er onvoldoende capaciteit / formatie voor het verrichten van alle benodigde van de gemeente op het gebied van cultureel erfgoed. Dit blijkt uit de Monitor van de Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed die bij de Visie als bijlage is meegezonden. Het bureau dat samen met ons de Visie heeft opgesteld, heeft ons advies gegeven over hoeveel formatie nodig is binnen team Ruimtelijke Ontwikkeling. Deze formatie kan worden geworven wanneer de raad heeft ingestemd met de Visie.
Planning is dat in febrauri 2023 de vacature wordt gepubliceerd met als doel dat 1 juni 2023 een nieuwe medewerker / -ster in dienst kan treden. Vanaf dat moment kunnen wij aan de genoemde taken gaan werken om de basis op orde te krijgen. Afhankelijk van wie wij selecteren voor deze functie, dient rekening te worden gehouden met inwerktijd. Dit inwerken kan natuurlijk ook plaatsvinden aan de hand van taken die onderstaand zijn weergegeven.
Hierbij willen wij ook opmerken dat in de huidige markt het lastig is nieuw personeel te vinden. Vooralsnog gaan wij van de beschreven planning uit.

Ad 2. Toegankelijk maken cultuurhistorische waardenkaart
De gemeentelijke cultuurhistorische waardevolle objecten en structuren worden verzameld op een cultuurhistorische waardenkaart. De huidige kaart is gedateerd en dient te worden geactualiseerd. Hiervoor wordt contact gezocht met Houtense organisaties die hier input voor kunnen leveren. Ook is hierover veel informatie beschikbaar bij de provincie Utrecht. Daarnaast wordt de lijst Bomen met Bijzondere Waarden onderdeel van deze kaart.
Om deze informatie eenvoudig raadpleegbaar te maken, zal al deze in een GIS systeem via de

website van de gemeente Houten beschikbaar komen.
Deze taak kan als een van de eerste worden opgepakt omdat de nieuwe medewerker / -ster daarmee gelijk inzicht krijgt in ons cultureel erfgoed. Naar verwachting zal de cultuurhistorische waardenkaart in Q1 van 2024 op de website beschikbaar zijn en zal input zijn voor de Omgevingsvisie.
Een volgende stap kan zijn de cultuurhistorische waardenkaart om te zetten naar een beleidskaart en deze digitaal te ontsluiten. Hiermee wordt dan aan de verplichting van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) voldaan. Deze taak zal samen oplopen met het opstellen van de Omgevingsvisie die gepland is eind 2024 op te leveren.

Ad 3. Actualiseren monumentenbestand
Ons huidige monumentenbestand is in 2014 vastgesteld. Het is gewenst dit bestand opnieuw te beoordelen. Indertijd zijn onder andere meerdere vergelijkbare soorten gebouwen op deze lijst gezet waarbij het is aan te bevelen deze vergelijkbare gebouwen opnieuw te beoordelen of deze alle op de lijst moeten worden gehandhaafd. Hierbij zou bijvoorbeeld een keuze gemaakt kunnen worden de belangrijkste en meest interessante op de lijst te handhaven. Daarnaast is het gewenst om bijvoorbeeld naoorlogse gebouwen aan deze lijst toe te voegen. Bij de actualisatie zal de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit, Monumenten- en Archeologiewerkgroep worden betrokken en natuurlijk de monumenteigenaren zelf. Deze geactualiseerde lijst zal vervolgens eenvoudig raadpleegbaar worden via de website van de gemeente en zal input zijn voor de Omgevingsvisie.
De actualisatie van het monumentenbestand zal eind 2023 of begin 2024 worden opgestart met als doel dat eind 2024 te hebben afgerond.

Ad 4. Beheer gemeentelijke collectie (beheer- en onderhoudsplan)
De gemeentelijke collectie betreft een verzameling objecten met historische en archeologische voorwerpen die zijn ondergebracht in het gemeentehuis na opheffen van de gemeentelijke Oudheidkamer van Houten. Hiervoor zal een beheer- en onderhoudsplan worden opgesteld zodat deze collectie behouden blijft en zoveel mogelijk beschikbaar en toegankelijk wordt voor publiek. Tegelijkertijd kan gewerkt worden aan het vertellen van de verhalen over deze objecten, bijvoorbeeld door het exposeren op centrale plekken en het organiseren van bijvoorbeeld pop-up tentoonstellingen.
Dit is een taak die samen met onderdeel 2 direct kan worden opgepakt door de nieuwe medewerker / -ster. Hiermee krijgt hij / zij gelijk inzicht in deze collectie en kan deze veilig worden gesteld. Vervolgens zal een beheer- en onderhoudsplan eind 2023 en begin 2024 worden opgesteld. Het toegankelijk maken van deze objecten zal ook afhankelijk zijn van welke mogelijkheden zich daarvoor aandienen; als gemeente hebben wij (nog) geen eigen museum.

Ad 5. Uitbreiden erfgoededucatie
De Archeologiewerkgroep heeft reeds lesprogramma's en leskisten voor het primair onderwijs. Samen met Kunst Centraal verzorgen zij voor de groepen 3 en 4 van de basisscholen lessen over een deel van de Houtense geschiedenis. Ter ondersteuning van het geschiedenisonderwijs in de groepen 6, 7 en 8 heeft de Archeologiewerkgroep ook twee leskisten aan de hand waarvan de leerkracht zelf een programma voor maximaal vijf lessen kan geven. Het is de wens van de Archeologiewerkgroep om deze educatie uit te breiden en dat ook te doen voor de middelbare scholen in Houten. Hiervoor zijn ook subsidiemogelijkheden beschikbaar.
Deze taak zal begin 2024 worden opgepakt. Mogelijk dat hierin het kennismakingsgesprek in 2023 van de nieuwe medewerker / -ster met de Archeologiewerkgroep al over kan worden gesproken.

Daarnaast heeft het college besloten, onder andere gebaseerd op deze visie en vooruitlopend op het op orde brengen van de basis op orde, vast drie Plusprojecten op te starten. Die projecten zijn in het Collegeprogramma opgenomen. Deze Plusprojecten zijn verwoord in de volgende drie onderdelen.

Ad 6. Onderzoek Houtens Museum (Plusproject)
We onderzoeken de mogelijkheden voor een Houtens museum. Op 8 maart 2023 organiseert de Cultuurtafel als initiatiefnemer voor het thema Cultuur en musea tijdens het jaarlijkse Cultuurfeest een bijeenkomst met als onderwerp Houtens museum. Hoewel de nieuwe medewerker / -ster er dan nog niet is, zullen wij hierbij betrokken zijn en zien wij dit wel al start van dit onderzoek naar de mogelijkheden van een Houtens museum.

Ad 7. Opstarten revolverend fonds (Plusproject)
Ook zetten we een revolverend fonds op waarvoor spelregels en randvoorwaarden voor moeten worden opgesteld en dat moet worden ingebed in de interne organisatie. Insteek is dit project eind 2023 op te pakken zodat dat zo mogelijk al in 2023 en anders in 2024 kan worden ingezet.

Ad 8. Leidraad verduurzaming monumenten (Plusproject)
Daarnaast is tijdens de behandeling van de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit reeds de toezegging gedaan dat er voor monumenten “onderzocht gaat worden hoe de kaders inzichtelijker kunnen worden gemaakt. Aspecten als duurzaamheid worden hierin meegenomen”. Dit komt overeen met één van de Plusprojecten (nummer 14; Leidraad verduurzaming monumenten). Hierbij wordt ingegaan op hoe een monument kan worden verduurzaamd met voldoende oog voor het behoud van zijn karakteristieke historische onderdelen. Met het opzetten van die kaders wordt een derde Plusproject ingevuld. Tijdens de RTG is toen toegezegd dat wij dat wij die kaders in 2023 zullen opstellen en beschikbaar maken.

Ad 9. Commissie Ruimtelijke Kwaliteit
Vervolgens zal in 2023 de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit (CRK) starten als opvolger van de Erfgoedcommissie. Doel hierbij is – vooruit lopend op de invoering van de Omgevingswet waarbij die verplicht is – om deze commissie te begeleiden naar de nieuwe werkwijze.

Ad 10. Overige geplande acties
In de Visie is aangegeven dat er jaarlijks een Open Monumentendag gaat worden georganiseerd door derden. Hiervoor is reeds een groep aanwezig die dit de afgelopen 2 jaren heeft georganiseerd en dat ook de komende jaren wil gaan doen. Deze groep mensen moet worden uitgebreid om de continuïteit te garanderen. Hierover moeten afspraken worden gemaakt over wat wij van hen verwachten, wat zij van de gemeente kunnen verwachten en welk budget daarvoor beschikbaar is. Doel is dat deze groep de Open Monumentendag vanaf 2023 jaarlijks organiseert.

Daarnaast zal jaarlijkse een bijeenkomst voor monumenteigenaren worden georganiseerd. Doel hiervan is om informatie te delen door bijvoorbeeld een spreker uit te nodigen en ook om kennis te maken met elkaar en met de medewerkers van de gemeente die betrokken zijn bij dit onderwerp. Deze bijeenkomst zal jaarlijks plaats moeten vinden, te beginnen in 2023, bijvoorbeeld rond het moment van de Open Monumentendag.

Uitvoeringsplan Plusprojecten voor 2025
Nadat de basis op orde is gebracht, zullen voorstellen worden gedaan hoe we verder werken aan de Plusprojecten. Het is nu nog te vroeg om al op de invulling vooruit te lopen, omdat we de komende twee jaar juist ook meer zicht zullen krijgen op wat er mogelijk en nodig is. Eind 2024 zal een Uitvoeringsplan Plusprojecten voor 2025 en later worden opgesteld waarbij voorstellen worden gedaan welke Plusprojecten zouden kunnen worden opgestart. Hiervoor zal breed geïnventariseerd worden welke wensen daarvoor zijn bij stakeholders en betrokkenen. Dit Uitvoeringsplan wordt vervolgens aan de gemeenteraad voorgelegd.

Inspraakreactie van de heer Ger Kroes
De heer Ger Kroes is bestuurslid van de Stichting Historische Tuin Heemstede en gaf als schriftelijke

inspraakreactie dat naar zijn mening kasteel Heemstede onvoldoende is genoemd in de Visie waarbij hij zich afvraagt of de gemeente dat kasteel niet belangrijk vindt.
De gemeente vindt kasteel Heemstede wel degelijk belangrijk en het kasteel wordt in de Visie ook genoemd als één van de kastelen / ridderhofsteden in Houten. Er staat al een afspraak in de agenda van de wethouder om kennis te maken met het bestuur van deze Stichting waarin wij nogmaals het belang van dit kasteel zullen benoemen en willen wij ook de plannen die er zijn voor de tuinen van het kasteel bespreken. Ook Kasteel Heemstede maakt onderdeel uit van het bijzondere erfgoed van de gemeente Houten. Daar zijn we trots op en willen we zoveel mogelijk behouden en relevant houden en maken voor toekomstige generaties.

Totaaloverzicht planning

Actie	**2023**				**2024**			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
1.Aantrekken nieuwe medewerker								
2. Toegankelijk maken cultuurhistorische waardenkaart								?
3. Actualiseren monumentenbestand				?				
4. Beheer gemeentelijke collectie								
5. Uitbreiden erfgoededucatie								
6. Onderzoek Houtens Museum								
7. Opzetten revolverend fonds								
8. Leidraad verduurzaming monumenten								
9. Commissie Ruimtelijke Kwaliteit								
10. Overige geplande acties								